

Sulyok Gabriella

Sejtelmesen önmaga világába zárt, majdhogymár önmagába forduló ábravilág jellemzi Sulyok Gabriella elmélyült szellemiséggel és jeles szakmai virtuozitással megteremtett grafikai mikrokozmoszát — a rajzok meditatív élményből születtek, és hasonló élményeket kívánnak teremteni; megszokott nyelvi szintaxissal nehezen leírható. Bár igaz, amennyiben valamiféle más közegben is elmondható lehetne mindaz, ami az ábrákon látható, akkor majdhogy kár lenne rajztollat kézbe fogni — elegendő lehetne akár egy kottapapír, ecset, írógép vagy egy magnetofon. Az önmagára találó művészetnek és műalkotásnak mai gondolkodásunkban éppen az a lényege, hogy a másként ki nem fejezhető kísérli meg a „maga médiumával” napvilágra hozni, a maga választott és mással nem helyettesíthető eszközeivel teremtve élményt az értő szemek előtt. A rajz és rézkarc így mintegy inkább „a belső lényeg” reprodukciója lett, nem csupán a más mondandók nyomában kullogó illusztráció. Mindez még a kísérlet elemi fokán, de Sulyok Gabriella alkotásainál már az első győzelmeknek örülhetünk.

Sulyok Gabriella grafikai szintaxisa irodalmi vagy éppen „anekdotikus” mesevilághoz aligha köthető. A finom érzetű rajzokon látható megbúvó vagy éppen előbúvó, a világra ártatlan és esetlen szemmel tekintető nőalakok elfordulnak tőlünk vagy éppen ránk tekintenek — mindegy már, hiszen csak önmaguk létének élő reprezentánsai. Általuk is szépül, tőlük is bonyolult az emberi környezet. A madarak hallják és értik tán az itt láthatók szavát — róluk és értük is szólhat az énekük.

Volt eset, amikor a sokféle megfordult, sokféle tárlaton szereplő művésznő „kézzelfoghatóbb tárgyakkal”, olykor irodalmi élményekhez kötötte a maga grafikai lapjait — legkivált tusrajzok, rézkarcok ezek. A Biblia történeteit, Thomas Mann, Antoine de Saint-Exupéry, Ady egy-egy művének eseményét, lírai hangulatait jegyezte címként egy tárlat lapjain. Bartók mikrokozmoszát, József Attila egy-egy versének címét vagy éppen az emberi lét apróbb eseményeit (*Találkozás, Mozdulatok, Ölelkezők, Barátnők, Távolságok* stb.) egyszavas fogalmakban — de a „feliratok” még akkor is csupán a képi azonosítás nyelvi eszközei lehettek, amikor pontosan jegyezték pl. a *József és testvérei* eseményeit és szereplőit a rajzok vagy karcok címeiként. Hiszen az életből vagy mások világából nyert esemény egy önálló belső szellemi folyamat elindítója volt csupán, és bizony hatalmas távolság húzódott a fogantatás és a lapokon létrejött eredmények között. A motívum és a parafrázis közötti távolságot kell lélekben átutaznia mindazoknak, akik megkísérlik megérteni Sulyok Gabriella grafikai világát, akár e grafikai világ „jelentéstartalmaival”. A műalkotás maga csak eszköz — maga is közvetít. Olyan belső és egy személyes világok epidermisze, ahol a történés (élmény?) megfogán, felnő és megszületik.

Magam egy kissé Sulyok Gabriellát látom e rajzok mögött — a grafikusnő állandóan változó „belső arcait”. Lobogó hajjal, felhőként habzó ruhában ő lép ijedten az egyik rajzon elénk, majd ő kuporog köpenybe burkolózva és háttal a világot elötte. Kitérő szemmel ő tűnik elő a természet furcsa rejtekei mögöl. Aligha a hús-vér ember, és a nagyszerű asszony még kevésbé talán — inkább a megismerhetetlen, mert állandóan élő és változó. Aki nem lírai költeményekkel, hanem rajzokkal kísérli meg felmutatni és kifejezni önmagát.

Így aztán e pár grafikai lap — a szakma istenei adjanak a nyomdásznak e finom érzetű és idegzetű vonalak visszaadásához elegendő technikai felkészültséget, türelmet és erőt! — akár egy-egy szonett vagy más formájú lírai költemény: az alkotó ezekkel egyenrangon, a költőkkel egyenértéken mutatkozik. Minden vonala

egy-egy írásjel, betű — ha elmosódott vagy egybemosódott, aligha elevenül, aligha érthető.

A grafikus dolga a költőkénél nehezebb: olyan eszközökkel kísérel találni velünk szellemi kapcsolatot, amely eszközök — a „vizuális nyelvezet szintaxisai” — kevésbé ismertek és kevésbé köznapian olvashatók a szemlélő előtt. Tanulnunk kell tehát ennek a nyelvnek állítmányait és alanyait, a határozóknak és a jelzőknek a megszokott nyelvinél még bonyolultabb rendszerét és kapcsolattartalmait. Persze csak akkor, ha a rajzolat nem csupán a szemnek öröm, hanem a tudatnak is — fel kívánjuk ismerni a szavakban el nem mondhatót.

Ezen az úton talán közelebb kerülhetünk nem csupán Sulyok Gabriella rejtett és tárulkozni kívánó, a szándékkal és a félelmekkel állandó szimbiózisban élő világához, de talán minden bizonnyal (mondjuk) Csontváry *Sétalovaglásának* sejtelmes alakjaihoz is. Számomra úgy tűnik: megértik egymást az itt és az ott láthatók. Egy nyelven beszélnek az itteni és az ottani nőalakok — ettől a nyelvtől mi még egy kissé távol vagyunk. A feladat nyilvánvaló — most már csak nyitottság szükséges mindehhez, türelmes szemlélődés, a megértés elemi igényei.

BODRI FERENC

